

THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ DÂN CHỦ Ở CƠ SỞ TẠI PHƯỜNG ĐỨC XUÂN TỈNH THÁI NGUYÊN

Nông Thị Thanh Hương, Tô Lan Hương, Nguyễn Thị Thu Huyền
Khoa Lý luận cơ sở, Trường Chính trị tỉnh Thái Nguyên

Tóm tắt: Trong tiến trình xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam, thực hiện dân chủ ở cơ sở vừa là mục tiêu vừa là phương thức để nâng cao hiệu quả quản trị công và phát huy quyền làm chủ của Nhân dân. Năm 2025 đánh dấu bước chuyển quan trọng khi triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp, đặt ra những yêu cầu mới đối với việc tổ chức và thực thi dân chủ ở cơ sở. Trên cơ sở nghiên cứu trường hợp phường Đức Xuân – đơn vị hành chính được hình thành sau sáp nhập, bài viết phân tích sâu các nội dung cốt lõi của dân chủ ở cơ sở như minh bạch thông tin, sự tham gia của người dân, cơ chế đối thoại và mối quan hệ với cải cách hành chính, đồng thời tiếp cận dưới góc độ giáo dục công dân và nâng cao năng lực tham gia xã hội. Kết quả cho thấy, mặc dù đã đạt được nhiều chuyển biến tích cực, song vẫn tồn tại khoảng cách giữa quy định và thực tiễn, đặc biệt trong việc hình thành văn hóa tham gia và năng lực thực hành dân chủ của người dân.

Từ khóa: Dân chủ ở cơ sở; Chính quyền địa phương hai cấp; Minh bạch thông tin; Sự tham gia của người dân; Đối thoại chính quyền – người dân.

IMPLEMENTING LAWS ON GRASSROOTS DEMOCRACY IN DUC XUAN WARD, THAI NGUYEN PROVINCE

Abstract: In the process of building a socialist rule of law state in Vietnam, implementing grassroots democracy is both a goal and a method to improve the effectiveness of public administration and promote the people's right to self-governance. 2025 marks a significant transition with the implementation of a two-tiered local government model, posing new requirements for the organization and implementation of grassroots democracy. Based on a case study of Duc Xuan ward – an administrative unit formed after the merger – this article deeply analyzes the core contents of grassroots democracy such as information transparency, citizen participation, dialogue mechanisms, and their relationship with administrative reform, while also approaching it from the perspective of civic education and enhancing social participation capacity. The results show that, although many positive changes have been achieved, a gap still exists between regulations and practice, especially in the formation of a culture of participation and the capacity for practicing democracy among the people.

Keywords: Grassroots democracy; Two-tiered local government; Information transparency; Citizen participation; Government-citizen dialogue.

Nhận bài: 17/01/2026

Phản biện: 25/02/2026

Duyệt đăng: 28/02/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Dân chủ ở cơ sở không chỉ là một thiết chế chính trị - pháp lý mà còn là một quá trình mang tính xã hội sâu sắc, trong đó người dân học cách tham gia, thể hiện ý kiến và thực hành quyền làm chủ của mình. Trong bối cảnh chuyển đổi mô hình chính quyền địa phương từ ba cấp sang hai cấp, các thiết chế trung gian thay đổi, quy mô quản lý mở rộng, kéo theo yêu cầu phải tái cấu trúc không chỉ bộ máy hành chính mà cả phương thức tương tác giữa chính quyền và người dân.

Phường Đức Xuân, sau khi được sáp nhập từ ba đơn vị hành chính, trở thành một không gian xã hội đa dạng với sự khác biệt về dân tộc, trình độ dân trí và điều kiện kinh tế. Điều này đặt ra một câu hỏi quan trọng: làm thế nào để thực hiện dân chủ ở cơ sở không chỉ dừng lại ở việc tuân thủ quy định, mà thực sự trở thành một quá trình giáo dục xã hội, giúp người dân nâng cao nhận thức pháp luật và năng lực tham gia quản trị cộng đồng. Bài viết tiếp cận vấn đề này không chỉ từ góc độ quản lý nhà nước mà còn từ góc độ giáo dục công dân và phát triển năng lực xã hội.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Minh bạch thông tin và vai trò giáo dục nhận thức pháp luật

Một trong những trụ cột của dân chủ ở cơ sở là công khai, minh bạch thông tin. Tại phường Đức Xuân, chính quyền đã triển khai nhiều hình thức công khai thông tin như hệ thống truyền thanh, niêm yết tại trụ sở, cổng thông tin điện tử và các nền tảng mạng xã hội. Xét ở bề mặt, đây là biểu hiện của sự tuân thủ quy định pháp luật; tuy nhiên, nếu nhìn sâu hơn, có thể thấy đây còn là một quá trình mang tính giáo dục xã hội.

Việc cung cấp thông tin không chỉ nhằm “thông báo” mà còn góp phần hình thành nhận thức pháp luật và hiểu biết chính sách cho người dân. Khi người dân được tiếp cận thường xuyên với các thông tin về quyền lợi, nghĩa vụ, thủ tục hành chính và chính sách xã hội, họ dần hình thành năng lực “đọc hiểu chính sách”, từ đó có thể tham gia một cách có ý thức hơn vào các hoạt động quản lý cộng đồng. Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy minh bạch thông tin vẫn chủ yếu theo hướng một chiều, chưa thực sự chú trọng đến khả năng

tiếp nhận và hiểu của người dân, đặc biệt là đối với nhóm đồng bào dân tộc thiểu số.

Điều này đặt ra yêu cầu cần chuyển từ “minh bạch thông tin” sang “minh bạch có khả năng tiếp cận”, trong đó thông tin phải được trình bày theo cách dễ hiểu, phù hợp với trình độ dân trí và bối cảnh văn hóa. Ở góc độ giáo dục, đây chính là quá trình phổ cập kiến thức pháp luật và nâng cao năng lực công dân, góp phần hình thành một xã hội có khả năng tự quản cao hơn.

2.2. Sự tham gia của người dân và vấn đề giáo dục năng lực công dân

Một nội dung trung tâm của dân chủ ở cơ sở là sự tham gia của người dân vào quá trình ra quyết định. Tại phường Đức Xuân, người dân đã được tham gia vào nhiều hoạt động như góp ý các đề án lớn, bình xét hộ nghèo, xây dựng quy ước cộng đồng. Tuy nhiên, phân tích sâu cho thấy mức độ tham gia này vẫn mang tính hình thức ở một số nơi, khi người dân tham gia nhưng chưa thực sự chủ động hoặc chưa có khả năng đưa ra ý kiến mang tính xây dựng.

Hiện tượng này có thể được lý giải từ góc độ giáo dục: năng lực tham gia của người dân không phải là yếu tố tự nhiên mà cần được hình thành thông qua quá trình học tập và trải nghiệm. Trong nhiều trường hợp, người dân, đặc biệt là ở vùng có đông đồng bào dân tộc thiểu số, chưa quen với việc phát biểu ý kiến trước tập thể, chưa có kỹ năng lập luận hoặc chưa hiểu rõ quyền và trách nhiệm của mình. Điều này dẫn đến tâm lý e dè, ngại tham gia hoặc tham gia mang tính đối phó. Do đó, việc thực hiện dân chủ ở cơ sở cần được gắn với hoạt động giáo dục cộng đồng, trong đó chính quyền và các tổ chức đoàn thể đóng vai trò như những “chủ thể giáo dục xã hội”. Thông qua các buổi sinh hoạt tổ dân phố, hội nghị Nhân dân hoặc các hoạt động truyền thông, cần từng bước hình thành kỹ năng tham gia, kỹ năng phản biện và ý thức trách nhiệm của người dân. Khi đó, dân chủ không chỉ là quyền mà còn trở thành một năng lực xã hội được rèn luyện và phát triển.

2.3. Cơ chế đối thoại và văn hóa giao tiếp công quyền

Đối thoại giữa chính quyền và người dân là một trong những biểu hiện quan trọng của dân chủ ở cơ sở. Tại phường Đức Xuân, việc tổ chức đối thoại với doanh nghiệp và hộ kinh doanh cho thấy sự chuyển biến từ tư duy quản lý sang tư duy phục vụ. Tuy nhiên, số lượng và phạm vi đối thoại còn hạn chế, chưa tạo thành một cơ chế thường xuyên và bao trùm.

Nếu tiếp cận dưới góc độ giáo dục, đối thoại không chỉ là công cụ quản lý mà còn là môi trường để hình thành “văn hóa giao tiếp công quyền”. Trong quá trình đối thoại, cán bộ chính quyền học cách lắng nghe, giải thích và giải trình, trong khi người dân học cách trình bày ý kiến, đặt câu hỏi và tham gia phản biện. Đây là quá trình tương tác hai chiều, góp phần nâng cao năng lực của cả hai phía. Tuy nhiên, để đối thoại thực sự phát huy hiệu quả, cần chuyển từ “đối thoại hình thức” sang “đối thoại có chất lượng”, trong đó các ý kiến của người dân phải được tiếp thu và phản hồi rõ ràng. Nếu không, đối thoại có thể trở thành một hoạt động mang tính nghi thức, không tạo được niềm tin và động lực tham gia cho người dân.

2.4. Cải cách hành chính, chuyển đổi số và giáo dục công dân số

Cải cách hành chính tại phường Đức Xuân đã đạt được nhiều kết quả tích cực, đặc biệt trong việc công khai thủ tục, rút ngắn thời gian giải quyết và nâng cao chất lượng phục vụ. Điều này không chỉ cải thiện hiệu quả quản lý mà còn góp phần xây dựng niềm tin của người dân đối với chính quyền.

Trong bối cảnh chuyển đổi số, cải cách hành chính còn mở ra một hướng tiếp cận mới đối với dân chủ ở cơ sở, đó là “dân chủ số”. Việc sử dụng các nền tảng trực tuyến để cung cấp thông tin, tiếp nhận phản ánh và tương tác với người dân giúp mở rộng không gian tham gia. Tuy nhiên, để người dân có thể tham gia hiệu quả trong môi trường số, cần chú trọng đến việc giáo dục kỹ năng số và ý thức công dân số. Điều này đặc biệt quan trọng tại những địa bàn có sự chênh lệch về trình độ công nghệ. Nếu không có các chương trình hỗ trợ và hướng dẫn phù hợp, chuyển đổi số có thể tạo ra khoảng cách mới, khiến một bộ phận người dân bị “loại trừ số” khỏi các quá trình dân chủ. Do đó, giáo dục công dân số cần được xem là một phần không thể tách rời của quá trình hiện đại hóa quản trị.

2.5. Những vấn đề đặt ra và hàm ý chính sách

Từ thực tiễn phường Đức Xuân, có thể nhận thấy một vấn đề mang tính hệ thống: mặc dù thể chế về dân chủ ở cơ sở đã tương đối hoàn thiện, song hiệu quả thực thi phụ thuộc rất lớn vào yếu tố con người, bao gồm cả cán bộ và người dân. Điều này cho thấy rằng, việc nâng cao hiệu quả thực hiện dân chủ không thể chỉ dựa vào việc hoàn thiện quy định, mà cần chú trọng đến yếu tố giáo dục và phát triển năng lực.

Một số hàm ý chính sách có thể rút ra bao gồm: cần tăng cường giáo dục pháp luật và kỹ năng tham gia cho người dân; xây dựng cơ chế đối thoại thực chất và thường xuyên; nâng cao năng lực giao tiếp và trách nhiệm giải trình của cán bộ; đồng thời đẩy mạnh chuyển đổi số gắn với giáo dục công dân số. Quan trọng hơn, cần hình thành một “văn hóa dân chủ” trong cộng đồng, trong đó việc tham gia vào các hoạt động quản lý xã hội trở thành một thói quen và trách nhiệm của mỗi công dân.

III. KẾT LUẬN

Thực hiện dân chủ ở cơ sở trong bối cảnh chuyển đổi mô hình chính quyền địa phương là

một quá trình phức tạp, đòi hỏi sự kết hợp giữa thể chế, quản trị và giáo dục xã hội. Trường hợp phường Đức Xuân cho thấy rằng, mặc dù đã đạt được nhiều kết quả tích cực về minh bạch, cải cách hành chính và ổn định xã hội, song vẫn cần tiếp tục nỗ lực để nâng cao tính thực chất của sự tham gia và hiệu quả của các cơ chế dân chủ. Việc lồng ghép yếu tố giáo dục vào quá trình thực hiện dân chủ không chỉ giúp nâng cao năng lực của người dân mà còn góp phần xây dựng một nền quản trị bền vững, trong đó người dân không chỉ là đối tượng quản lý mà thực sự trở thành chủ thể của quá trình phát triển.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Quốc hội (2022), *Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở*, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- Chính phủ (2023), *Nghị định hướng dẫn thi hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở*, Hà Nội.
- Bộ Nội vụ (2022), *Tài liệu bồi dưỡng về cải cách hành chính nhà nước*, Hà Nội.
- Nguyễn Phú Trọng (2021), *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam*, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật.
- Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh (2020), *Giáo trình Nhà nước và pháp luật Việt Nam*, Nxb Lý luận chính trị.
- UNDP Việt Nam (2022), *Chỉ số hiệu quả quản trị và hành chính công cấp tỉnh (PAPI) ở Việt Nam*, Hà Nội.